

Komentarz egzegetyczny do tekstu: 2 Mż 19,1-6
10 niedziela po Trójcy Świętej – 20 sierpnia 2017

Tłumaczenie

1. W miesiącu trzecim od wyjścia synów Izraela z ziemi egipskiej w dniu tym przybyli na pustynię Synaj. 2. I wyruszyli z Refidim i przybyli na pustynię Synaj i obozowali na pustyni i obozował tam Izrael naprzeciw góry. 3. A Mojżesz wstąpił do Boga.

I zawołał do niego JHWH z góry mówiąc:

Tak powiesz domowi Jakuba i ogłosisz synom Izraela:

4. Widzieliście, co uczyniłem Egipcjowi i niosłem was na skrzydłach orłów i przyprowadziłem was do siebie. 5. A teraz, jeśli będziecie słuchać mojego głosu i przestrzegać mojego przymierza, to będziecie mi szczególną własnością spośród wszystkich ludów, ponieważ do mnie należy cała ziemia. 6. I wy będziecie mi królestwem kapłanów i narodem świętym.

To są słowa, które powiesz synom Izraela.

7. I przyszedł Mojżesz i zawołał starszych ludu i umieścił przed nimi wszystkie te słowa, które nakazał mu Bóg.

8. I odpowiedział cały lud razem mówiąc:

Wszystko co ogłosił JHWH, będziemy robić.

I przekazał Mojżesz słowa ludu do JHWH.

9. I powiedział JHWH do Mojżesza:

Oto ja przychodzę do ciebie w obłoku i chmurze, aby słuchał lud, kiedy będę rozmawiał z tobą i żeby uwierzył ci na wieki.

I oznajmił Mojżesz słowa ludu JHWH.

Uwagi:

Tekst zachował się w dobrym stanie i nie domaga się korekt.

Forma/Struktura/Kontekst

Jednostka znajduje się w części Pięcioksięgu poprzedzającej nadanie Prawa, a rozpoczyna tzw. perykopę synajską (2 Mż 19 – 4 Mż 10,10), zajmującą największą część Pięcioksięgu,

przedstawiającą zaś pobyt Izraela u stóp góry Synaj. Już pobieżny rzut oka wskazuje, że fragment nie jest jednolity, reprezentuje on bowiem – wedle klasycznej teorii czterech źródeł JEDP – wszystkie dokumenty Pięcioksięgu. Wersety 1-2b należą do dokumentu kapłańskiego (P). Podają one dane dotyczące daty przybycia na Synaj od wyprowadzenia ludu z Egiptu, stanowiąc w ten sposób kontynuację 2 Mż 17,1bα. Język jest typowy dla P¹. Werset 2b powtarza wcześniejszą informację o obozowaniu ludu. Jeżeli weźmiemy pod uwagę styl, to może być on zarówno jahwistyczny, jak i elohistyczny, jednakże prawdopodobnie odpowiada za niego Elohista. Werset 3a należy do dokumentu E, natomiast od 3b do w. 8 mamy najprawdopodobniej do czynienia z redakcją deuteronomistyczną. Ostatni werset – 9 – jest najprawdopodobniej jahwistyczny.

W swojej ostatecznej formie perykopa ukazuje sens przymierza, które ma zostać zawarte i przedstawia istotę i tożsamość Izraela.

Komentarz

W **wersecie 1.** może wydawać się niejasne wprowadzenie zawierające określenie czasu przybycia na pustynię Synaj. Znajduje się w nim informacja o dniu, tymczasem nie wymienia się żadnego dnia miesiąca. Najprawdopodobniej (za M. Nothem) przyjętą trzeba, że rzeczownik miesiąc (hebr. *chodesz*) występuje tu w znaczeniu nowiu księżyca, czyli pierwszej doby miesiąca kalendarza księżycowego. Tak więc „ten dzień” byłby trzecim z kolei pierwszym dniem miesiąca od wyjścia z Egiptu. Pustynia Synaj oznacza tu zapewne obszar pustynny w najbliższych okolicach góry. Nie da się ustalić lokalizacji góry, o której mówi Biblia. Identyfikacje z Dżebel Musa czy Dżebel Katerin są tylko przypuszczeniami. Mowa Boga w wersety 3b-6 mówi o przymierzu, tymczasem ono nie zostało jeszcze zawarte². Słowa te pasowałyby bardziej po opisie jego zawarcia. Mają one na celu ukazanie celu i roli zbawionego i wybranego przez Boga Izraela.

Według **w. 4** Bóg przypomina swoje dzieło zbawcze, które jest wydarzeniem określającym relację Izraela i Boga i poprzedzającym nadanie Prawa. Mowa o niesieniu „na skrzydłach

¹ Jako przykład można podać określenie „pustynia Synaj” typowe tylko dla dokumentu kapłańskiego. Dla P charakterystyczne są także wyrażenia „ziemia egipska”, para czasowników „i wyruszyli...i przybyli”, dokładne określanie miejsc i czasu wędrówki itp.

² Pogląd spotykany w klasycznych komentarzach żydowskich, że chodzi o przymierze Abrahamowe, nie wydaje się przekonujący. Kontekst sugerowałby przymierze synajskie, a wypowiedź dotyczy przymierza, o którym dopiero będzie mowa.

orłów” wzięta została z 5 Mż 32,11. Słowa te bazują na przekonaniu, że orzeł przenosi na swoich skrzydłach pisklęta. Porównanie to wyraża przede wszystkim ochronę. Słowa te wyrażają przede wszystkim ochronę i moc Boga, ale także troskę i miłość. Orzeł jako najpotężniejszy ptak – według przytaczanego obrazu – jest w stanie zapewnić doskonałą ochronę swoim dzieciom. Żaden inny ptak nie jest w stanie mu zagrozić, nie dosięgnie go strzała wystrzelona od dołu. W podobny sposób – chroniąc od niebezpieczeństw – Bóg przyprowadził Izraela do siebie, czyli do miejsca swojego zamieszkania. W porównaniu tym może skrywać się także idea ojcostwa Bożego wobec Izraela. **Werset 5** jest zdaniem warunkowym. Jeżeli Izrael będzie posłuszny Bogu i zachowa przymierze, stanie się wówczas Bożą szczególną własnością, będzie posiadał szczególny status pośród narodów. Wypowiedź o posłuszeństwie nawiązuje do 2 Mż 24,3-8 i odnosi się do przykazań Tory. Rzeczownik *segulla* oznacza kosztowną, osobistą własność (np. 1 Krn 29,3), ale w 5 Mż najczęściej odnosi się do Izraela, będącego własnością Boga (5 Mż 7,6; 14,2). Idea, wedle której wierność Boga będzie skutkować szczególnym statusem Izraela pośród narodów, jest typowa dla myśli deuteronomistycznej w 5 Mż (5 Mż 4,20; 7,6; 14,1n.21; 16,18n). Dla autora w. 5 JHWH nie jest wyłącznie Bogiem narodowym Izraela, ale Bogiem całego świata. Szczególny związek ludu z Bogiem całego świata musi więc zostać uzasadniony. Polega on na Bożym wybraniu, czynie zbawczym oraz na zobowiązaniu się ludu do zachowywania przykazań przymierza.

Werset 6 stanowi wytłumaczenie wcześniejszej wypowiedzi. Wyjaśnia on mianowicie, na czym ma polegać szczególny status Izraela. Otóż ma on być „królestwem kapłanów” i „narodem świętym”. Termin „królestwo” ma znaczenie polityczne. Biblia hebrajska zna dwa podstawowe słowa na określenie ludu – *am* i *goj*. W odniesieniu do Izraela częściej pojawia się to pierwsze, natomiast w odniesieniu do pozostałych ludów, to drugie³. Rzeczownik *am* zdaje się zakładać pokrewieństwo, tak więc w większym stopniu odpowiadałby polskiemu słowu „lud”. Drugi rzeczownik określa wielkość polityczną, tak więc należałoby tłumaczyć go jako „naród”. Nie wydaje się, aby w wersecie 6 rozumiano wyłącznie kult świątynny, wszyscy członkowie ludu nie mogą być bowiem kapłanami. Zapewne chodzi o szeroko rozumianą służbę Bogu, zachowywanie przykazań Tory, które dotyczy wszystkich. Wobec faktu wykorzystywania odwołań do 5 Mż, nie jest wykluczone, że chodzi również o rolę

³ Przykłady miejsc, w których rzeczownik *goj* określa Izrael, to m.in. Dtn 4,6-8; 26,5.

Izraela pośród narodów. Podobna idea znajduje się w 5 Mż 4,6-8. Izrael nie musi mieć własnego państwa, aby wypełniać rolę, jaką określił dla niego Bóg. Werset 5 posługuje się tu określeniami politycznymi w kontekście religijnym. Jest to zrozumiałe, jeśli uwzględnimy wygnaniowy kontekst wypowiedzi. Izrael nie miał swojego królestwa, a znaczna część ludności funkcjonowała w diasporze. Naród zostaje więc zdefiniowany przede wszystkim religijnie – wypełnia on funkcję kapłańską i dlatego jest święty, przeznaczony do służby Bożej.

Wersety 7-8 przedstawiają zobowiązanie się ludu do przestrzegania Bożych przykazań, natomiast **w. 9** przygotowuje czytelnika do mającego nastąpić dalej opisu teofanii Boga. Mowa o wierze w Mojżesza jest zapewne nawiązaniem do 2 Mż 14,31.

Fragmencie będący perykopą kazalną stanowi wprowadzenie do ogłoszenia Prawa i przyjęcia przez Izrael Przymierza. Pokazuje on, że u podstaw relacji Izraela z Bogiem stoi Boży czyn zbawczy. Najważniejszą zaś rzeczą stanowiącą tożsamość Izraela jest bycie własnością Boga i jego kapłańska służba.

Autor: Andrzej Kluczyński